

วาทกรรมประชาธิปไตยในสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
Discourse about Democracy in
Field Marshal Plaek Pibulsongkram's Speeches

ศุภรัตน์ แสงจักรแก้ว¹
Supparat Sangchatkaew

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “วาทกรรมประชาธิปไตยในสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมประชาธิปไตยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยวิเคราะห์จากกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการศึกษาพบว่ามี 1) การใช้กลวิธีทางศัพท์ 2) กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม และ 3) กลวิธีทางวาทศิลป์ กลวิธีต่างๆ ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความแตกต่างระหว่างการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ รวมทั้งสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม อีกด้วย

คำสำคัญ: 1. วาทกรรม. 2. ประชาธิปไตย. 3. จอมพล ป. พิบูลสงคราม.

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

Abstract

This article aims to study the discourse about democracy in the speeches of Field Marshal Plaek Pibulsongkram. The linguistic techniques were analyzed based on Critical Discourse Analysis (CDA) approach. Three linguistic techniques found are: 1) lexical technique, 2) pragmatic and discourse technique, and 3) rhetorical technique. These techniques reflect the differences between absolute monarchy and democracy, especially the concepts of constitution as the supreme law of the country, rights, liberty, and equality. Nationalism was also found as a key ideology of Field Marshal Plaek Pibulsongkram.

Key words: 1. Discourse. 2. Democracy. 3. Field Marshal Plaek Pibulsongkram.

บทนำ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้ที่มีบทบาทในคณะราษฎรฝ่ายทหารซึ่งได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวมทั้งสิ้น 8 สมัย “จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้รับฉายาว่าจอมพลกระดูกเหล็ก เพราะเคยถูกลอบสังหาร 3 ครั้งเมื่อเข้ามาทำงานการเมือง” (กองบรรณาธิการฝ่ายการเมือง สำนักพิมพ์บุ๊คส์ ทูยู, 2556 : 63) ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมหลายอย่างเพื่อแสดงออกถึงการเป็นชาติที่มีอารยธรรม และการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่บ่งบอกว่าชาติไทยที่มีอารยธรรมและเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ

บทความเรื่อง “วาทกรรมประชาธิปไตยในสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม” เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “วาทกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตย : กรณีศึกษาสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีไทย” สำหรับในบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยในช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยแรกคือวันที่ 16 ธันวาคม 2481 ถึง 6 มีนาคม 2485 โดยวิเคราะห์จากสุนทรพจน์ซึ่งกรมโฆษณาการเป็นผู้พิมพ์เผยแพร่ จำนวน 7 ฉบับ และใช้การวิเคราะห์วาทกรรมทางด้านภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นผสมผสานระหว่างการศึกษากับการวิพากษ์มาเป็นแนวคิดที่เรียกว่า วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) เป็นการศึกษาในลักษณะเชิงสหสาขาวิชาที่ต้องบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์มาอธิบายประเด็นทางสังคมหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยงมีความสัมพันธ์กันระหว่างภาษากับกระบวนการทางสังคม เพื่อแสดงให้เห็นว่าภาษากับสังคมต่างมีอิทธิพลและมีผลกระทบต่อกัน ดังที่ กฤษณาารณหงส์ดาดมภ์ (2543 : 17) กล่าวไว้ว่า “วัตถุประสงค์หลักของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ไม่ใช่เพียงการทำความเข้าใจตัวภาษา แต่เป็นการอธิบายสังคมเพื่อทำให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา” วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จึงเป็นแนวทางการวิเคราะห์ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่า การใช้ภาษามีความสลับซับซ้อนมากกว่าเป็นการนำถ้อยคำหรือตัวอักษรมาเรียงร้อยกันตามกระบวนการทางภาษา แต่เป็นผลผลิตของกระบวนการทางวาทกรรมที่ถูกหล่อหลอมจากความคิด ความเชื่อ โครงสร้างและความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะที่เรียกว่า ความสัมพันธ์เชิงวิภาษวิธี ดังที่ Fairclough (2004 : 63 - 64) กล่าวว่า “it implies that there is a dialectical relationship between discourse and social structure, the being

more generally such as a relationship between social practice and social structure” ที่สำคัญคือความคิดความเชื่อซึ่งเป็นพื้นฐานที่คนกลุ่มต่างๆ มีอยู่ แสดงร่วมกัน และมีการผลิตซ้ำในสังคมนั้นถือว่าเป็นอุดมการณ์ตามคำจำกัดความของ van dijk (2006 : 116) “ideologies consist of social representations that define the social identity of a group, that is, its shared beliefs about its fundamental conditions and ways of existence and reproduction”

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในทวิวิเคราะห์ตัวบท “the text dimension attends to language analysis of text” (Fairclough, 2004 : 4) หรือที่ ฐนัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556 : 56) กล่าวว่า “การวิเคราะห์ภาษาในตัวบทอย่างละเอียด จะทำให้มองเห็นความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่แฝงอยู่” นอกจากนั้น ตัวบทยังเป็นผลิตผลของกระบวนการในภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมและเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่มีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม ภาษาที่ใช้ในตัวบทเป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกได้ถึง ความหมาย ความสัมพันธ์ ความคิด ความเชื่อของผู้ผลิตตัวบทที่แอบแฝงอยู่ได้

สุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 7 ตัวบท ได้แก่ สุนทรพจน์ที่กล่าวหลังจากได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สุนทรพจน์ที่กล่าวในโอกาสกษัตริย์เฉลิมฉลอง สุนทรพจน์ที่กล่าวในวันเปิดสมัยประชุมสามัญ สุนทรพจน์ที่กล่าวในโอกาสกษัตริย์วันฉลองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สุนทรพจน์ที่กล่าวในพิธีเปิดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย สุนทรพจน์ที่กล่าวในโอกาสกษัตริย์แห่งงานเฉลิมฉลองวันชาติ และสุนทรพจน์ที่กล่าวแก่ประชาชนชาวจังหวัดปทุมธานี อยุธยา สระบุรี ลพบุรีนั้นส่วนใหญ่จอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าวกับประชาชนผ่านทางวิทยุกระจายเสียงของกรมโฆษณาการ เนื่องในโอกาสวันสำคัญทางการเมือง เช่น วันรัฐธรรมนูญและวันชาติ โดยเฉพาะวันที่ 24 มิถุนายนได้มีเป็นประกาศให้เป็นวันชาติในสมัยพระยาพหลพลพยุหเสนา เมื่อปี พ.ศ. 2481 แต่ได้มีการจัดงานเฉลิมฉลองในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามวันที่ 24 มิถุนายน 2483 แสดงให้เห็นว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามให้ความสำคัญกับวันชาติซึ่งถูกกำหนดขึ้นให้เป็นวันสำคัญที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการผลิตซ้ำความคิดความเชื่อของคณะราษฎร นอกจากนั้น ก็ยังตอกย้ำถึงบริบททางสังคมและการเมืองในเรื่องปัญหาความยากจน เศรษฐกิจตกต่ำ และความแตกต่างทางชนชั้นได้ถูกนำมาประกอบสร้างเข้ากับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพื่อแสดงให้เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชาติบ้านเมืองและต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่างราษฎรกับรัฐบาล

จึงเท่ากับว่าเป็นการโต้ตอบความคิดความเชื่อที่แตกต่างไปจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งพระมหากษัตริย์มีอำนาจในการปกครองประเทศ

ผลการศึกษา

บริบทสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระบบความคิดความเชื่อของผู้ผลิตตัวบทในการผลิตตัวบทต่าง ๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมในช่วงเวลานั้น เพื่อให้การผลิตสร้าง ความหมาย การสร้างความจริงมีเหตุผลน่าเชื่อและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ผลิตตัวบท สืบเนื่องจากความขัดแย้งเรื่องเค้าโครงเศรษฐกิจจึงทำให้รัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดาออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2476 ต่อมาในวันที่ 20 มิถุนายน 2476 พระยาพหลพลพยุหเสนาจึงยึดอำนาจจากรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา ส่วนเหตุการณ์ทางการเมืองและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา เช่น เกิดกบฏบวรเดช มีการประกาศใช้กฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งกรมโฆษณาการ และในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2476 ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกด้วยวิธีการเลือกตั้งทางอ้อม “โดยให้ราษฎรเลือกผู้แทนตำบลและผู้แทนตำบลเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาจำนวน 78 คน เรียกว่าผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 และแต่งตั้งผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 อีก 78 คนเพื่อเข้ามาทำหน้าที่รัฐสภา” (สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, 2551 : 38) นอกจากนี้ ยังประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรก ในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2481 และได้จัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ขึ้นในวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2481 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยให้ราษฎรเลือกผู้แทนราษฎรเองด้วยการวิธีการแบ่งเขต แต่ในครั้งนั้นพระยาพหลพลพยุหเสนาประกาศไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรจึงได้ลงมติไว้วางใจให้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นคนที่ 3 (กองบรรณาธิการฝ่ายการเมือง สำนักพิมพ์บุ๊คส์ ทู, 2556 : 55)

ในสมัยแรกที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงเป็นช่วงระยะเวลาที่บ้านเมืองเพิ่งเปลี่ยนมาปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยได้เพียง 6 ปี ดังนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในคณะราษฎรผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงจำเป็นต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจคุณลักษณะและตระหนักถึงคุณประโยชน์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบใหม่ที่แตกต่างกับการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งเป็นระบอบเก่า ดังจะเห็นได้จากกลวิธีทางภาษาที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เลือกใช้ในตัวบทสุนทรพจน์ต่างๆ นั้นพบว่า

เนื้อหาสาระส่วนใหญ่สื่อความหมายและสะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อที่แตกต่างกันและขัดแย้งกันอย่างชัดเจนระหว่างการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังรายละเอียดในผลวิเคราะห์กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ และวาทกรรม และกลวิธีทางวาทศิลป์

1. กลวิธีทางศัพท์

การเลือกใช้คำศัพท์เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความหมายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีอยู่ในตัวบทหรือการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้น ดังที่ จันทิมา เอี่ยมมานนท์ (2549 : 107) อธิบายถึงลักษณะและความสำคัญของกลวิธีทางศัพท์ไว้ว่า การเลือกใช้คำศัพท์กลวิธีนี้เป็นการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อแสดงความหมายโดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยบริบทในการตีความนัก แต่เป็นกลวิธีที่มีผลต่อการสร้างความหมายและตอกย้ำความคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ชัดเจนขึ้นตามประสบการณ์และความคิดที่ผู้เขียนหรือผู้ส่งสารหรือที่ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556 : 58) อธิบายความสำคัญของคำศัพท์ตามแนวความคิดของไวยากรณ์ระบบและหน้าที่ไว้ว่า “การเลือกรูปภาษาหนึ่งจากชุดที่ประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นไปได้หลายตัวย่อมสัมพันธ์กับความหมายที่ผู้เลือกต้องการสื่อ” กลวิธีทางศัพท์เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่พบ เช่น การเรียกชื่อประชาธิปไตย หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความเจริญก้าวหน้า และการสร้างชาติ

1.1 การเรียกชื่อประชาธิปไตย

การเรียกชื่อเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นมุมมองและความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงได้ ดังที่ จันทิมา เอี่ยมมานนท์ (2549 : 108) อธิบายว่า “การเลือกหรือไม่เลือกใช้ชื่อเรียกอย่างใดอย่างหนึ่งสะท้อนทัศนคติที่เป็นด้านลบหรือด้านบวก และมุมมองเกี่ยวกับเรื่องจัดกลุ่มเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงของผู้ใช้ภาษา คำศัพท์ที่นำมาใช้เป็นชื่อเรียกจึงมิใช่เป็นเพียงลักษณะทางภาษาเท่านั้น แต่ยังแฝงด้วยทัศนคติและความคิดทางสังคมบางอย่างที่บุคคลมีต่อสิ่งที่กล่าวถึง” การเรียกชื่อประชาธิปไตยที่พบในสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พบว่ามีอยู่ 2 ลักษณะคือ “ระบอบประชาธิปไตย” และ “การปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ” ตัวอย่างเช่น

(1) ข้าพเจ้ามีความตั้งใจจะขอปรับความเข้าใจทั้งในความคิดและทางปฏิบัติบางประการซึ่งมีความเกี่ยวพันกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชนให้กลมกลืนกันไปด้วยดี โดยอาศัยการสมัคสมานสามัคคีธรรม ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นหลัก อันรัฐบาลของคณะราษฎรทุกรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย (วันเถลิงศก 31 มี.ค. 2481)

(2) เราจึงกล่าวได้สนิทว่า การเปลี่ยนการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญตั้งที่เป็นอยู่ทุกวันนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงตามมติ

มหาชนแท้ที่เดียว (วันฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค. 2481)

จากตัวอย่างที่ (1) การเรียกชื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นการปกครองระบอบอื่นไม่ใช่การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ส่วนตัวอย่างที่ (2) แสดงให้เห็นว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นมีรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่สำคัญสูงสุด ด้วยการระบุว่าเป็นระบอบการปกครองที่อยู่ “ภายใต้รัฐธรรมนูญ”

1.2 หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นเนื้อหาสาระที่บ่งบอกถึงลักษณะหรือแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่นำมาใช้ในการบริหารบ้านเมืองพบว่า หลักการปกครองที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม มักจะกล่าวถึงอยู่เสมอ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ สิทธิ เสรีภาพ สมภาพ ภารดรภาพ มติมหาชน และหลัก 6 ประการ ตัวอย่างเช่น

(3) รัฐบาลนี้ถือตนเป็นราษฎรทำงานเพื่อราษฎร เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่ราษฎร ฉะนั้น ก็เป็นของธรรมดาอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องพยายามทำกิจการใดๆ ให้เป็นที่พอใจราษฎรส่วนรวมหรือที่เรียกกันว่าทำตามมติมหาชนอาศัยมติมหาชนเป็นหลักเป็นแนวบริหารราชการ...ข้าพเจ้าใคร่ขอยกอุทาหรณ์เช่นที่ว่าประชาชนได้รับสิทธิเสรีภาพ, สมภาพ, ภารดรภาพ ยิ่งขึ้นกว่าสมัยก่อนมากมายนั้น (วันเถลิงศก 31 มี.ค.2481)

(4) อีกสิ่งหนึ่ง ที่พี่น้องชาวไทยได้รับมาจากระบอบการปกครองที่เปลี่ยนแปลงใหม่ก็คือ สมภาพ ได้แก่ ความเสมอภาคในบรรดาชาวชนคนไทยเสมอกันหมด ทุกคนมีสิทธิตามกฎหมายเท่าเทียมกันโดยรัฐธรรมนูญ ไม่มีใครเป็นเจ้าของเข้าเป็นนายเป็นป่าว ทำงานเพื่อประโยชน์แก่ตนและครอบครัวของตนด้วยน้ำพักน้ำแรงของตน...อีกประการหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าจะชี้ให้เห็นชัดก็คือเวลานี้ เราปกครองกันฉันทัญญาตีพี่น้อง เป็นภารดรภาพอย่างจริงจัง (วันฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค.2482)

(5) หากเกิดการบกพร่องหรือเกินเลยไปบ้างก็ขอให้ท่านที่รักนับถือได้โปรดอภัยแก่ข้าพเจ้าด้วยเถิด อันงานที่ข้าพเจ้าจะสนองคุณเพื่อนร่วมชาติในข้างหน้านั้นย่อมจะต้องดำเนินเจริญรอยหลัก 6 ประการนั่นเอง (18 ธ.ค. 2481)

จากตัวอย่างที่ (3) (4) และ (5) กล่าวได้ว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้นำเอาหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกซึ่งให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ สิทธิ เสรีภาพ สมภาพ ภารดรภาพ และมติมหาชนมาเป็นหลักในการบริหารประเทศร่วมกับหลัก 6 ประการของคณะราษฎร เพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็น

ไปตามแนวทางที่คณะราษฎรเห็นว่า ต้องปรับปรุงแก้ไขให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและเหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การรักษาเอกราชทางการเมือง การศาล และทางเศรษฐกิจ การให้ราษฎรมีสติธิเสมอกัน มีเสรีภาพ และมีการศึกษา เป็นต้น

1.3 ความเจริญก้าวหน้า

ความเจริญก้าวหน้า พบว่าเมื่อกล่าวถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นจอมพล ป. พิบูลสงคราม มักจะนำไปเชื่อมโยงเข้ากับความเจริญก้าวหน้าว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นส่วนหนึ่งที่ยกถึงความเจริญก้าวหน้าของชาติและเป็นระบอบการปกครองของประเทศที่เจริญแล้ว ดังศัพท์ที่สื่อความหมายเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้า เช่น “วัฒนาถาวร” “ความสุขความเจริญ” “ความเจริญในหลายทาง” และ “ความเจริญก้าวหน้าอย่างกว้างขวาง” อย่างเช่น

(6) ฟังตระหนักไว้ว่า ระบอบการปกครองปรตัญจุบันของเรานี้เป็นอย่างหนึ่งประมวลกับความร่วมมือของรัฐบาล บรรดาข้าราชการพร้อมด้วยองค์พระประมุขแห่งชาติ คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สภาผู้แทนราษฎรและประชาชนอีกอย่างหนึ่ง เป็นองค์กรณีสำคัญที่จะสร้างชาติให้วัฒนาถาวรบรรลุถึงซึ่งความสุขความเจริญสืบไปข้างหน้าโดยมีเสื่อมคลาย (วันรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค. 2481)

(7) การที่ชาติไทยมีรัฐธรรมนูญนั้นกระทำตามมติมหาชนเป็นใหญ่จึงเป็นเหตุให้การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญมีรากฐานมั่นคงและสามารถประสิทธิประสาทความเจริญก้าวหน้าอย่างกว้างขวางให้แก่ประเทศชาติทุกวิถีทาง (พิธีเปิดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ณ วันชาติ 24 มิ.ย.2483)

1.4 การสร้างชาติ

การสร้างชาติ พบว่าเป็นศัพท์ที่มีปรากฏซ้ำอยู่เสมอในสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าวได้ว่าเพื่อเน้นย้ำให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นส่วนสำคัญของการสร้างชาติให้มีอารยธรรมเช่นเดียวกับต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากศัพท์ต่างๆ เช่น “อารยประเทศ” “อารยชาติ” “อารยชน” “อารยธรรม” งานสร้างชาติ” “การสร้างชาติ” “การก่อสร้างชาติ” และ “สร้างชาติ” ตัวอย่างเช่น

(8) งานสร้างชาตินั้นเป็นงานใหญ่-ใหญ่ยิ่งสิ่งใดๆทั้งสิ้น เพราะเป็นแม่บทของการครองชีพแห่งประชากรในส่วนรวม ฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้มีการร่วมมือกันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างรัฐบาลกับราษฎร ได้แก่ พี่น้องชาวไทยทุกคน...ฉะนั้น เพื่อจะให้งานสร้างชาติสำเร็จผลจำจะต้องแยกกันทำเป็นสองทางคือ ด้านประชาชนทางหนึ่ง กับด้านรัฐบาลและข้าราชการ อีกทางหนึ่ง...อันการปฏิบัติงานเพื่อสร้างชาติตั้งกล่าวมานี้ ข้าพเจ้ามีความยินดีที่จะ

กล่าวว่า เราทำได้สำเร็จเป็นอย่างดีทั้งทางรัฐและราษฎรอยู่แล้ว...ข้าพเจ้าได้พูดถึงเรื่องการสร้างชาติตลอดมาโดยปริยายแล้ว...เราจะไม่พูดว่าเราต้องช่วยกันสร้างชาติให้ถึงอารยประเทศชาตินั้นชาตินี้ไปอีกต่อไป ทั้งนี้เพราะไทยเป็นอารยประเทศแล้ว ตั้งแต่วันนี้ ตั้งแต่บัดนี้ เราต้องถือว่า ไม่มีชาติไทยที่เป็นคนอนาธิชน...ในโอกาสสำคัญของชาติ ณ บัดนี้ ข้าพเจ้าขอให้ทุกท่านจงสงบจิตต์ร่วมกับข้าพเจ้าระลึกถึงอนุสาวรีย์ของเราซึ่งเป็นหลักชัยแห่งความร่วมมือรักสามัคคีแห่งความสถาพรของชาติ แล้วและเปล่งอุทานออกมาเป็นปฐมฤกษ์ทั่วทุกดวงใจว่า ไทยเป็นอารยชาติ ไทยเป็นอารยประเทศ ไทยเป็นอารยชนแล้ว เราจะร่วมมือกันสร้างตัวเรา-สร้างประเทศเรา-สร้างชาติของเราให้วัฒนาถาวรตามหลักไทยอารยธรรมในเอเชียนี้ตลอดไปชั่วฟ้าดินสลาย (งานเฉลิมฉลองวันชาติ 24 มิ.ย.2483)

การสร้างชาติในสมัยจอมพล ป. มีอยู่หลายวิธี เช่น การสร้างชาติด้วยส่งเสริมการทำงานและสงวนอาชีพไว้สำหรับคนไทย การสร้างชาติด้วยการสนับสนุนสินค้าไทย และการสร้างชาติด้วยการเพิ่มแสนยานุภาพของกองทัพให้เข้มแข็งขึ้นพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับสงครามจากต่างประเทศและป้องกันภัยอันตรายจากภายในประเทศที่สำคัญก็คือ การประกาศ “รัฐนิยม” มาควบคุม บังคับใช้ และหล่อมหลอมความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างชาติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

(9) ข้าพเจ้าจึงใคร่ชักชวนพี่น้องทั้งหลายอย่างจริงจังว่าขอให้ช่วยกันคนละไม้คนละมือ คนละเล็กคนละน้อยร่วมแรงร่วมใจกันสร้างชาติของเราให้เจริญก้าวหน้ากันอย่างน้อยเห็นจริงสักครั้งหนึ่งที่หมายอันเป็นยอดปรารถนาของพวกเราอยู่ที่การมีความสุขสมบูรณ์ของทุกๆคนและทุกๆครัวเรือนคือ มีการทรงชีพและครองชีพดีให้พอใจของเรา แต่การจะทำให้สำเร็จถึงอุดมคติตั้งว่านี้ ข้าพเจ้าได้ไตร่ตรองโดยถ่วงถี่แล้ว เห็นว่ายังมีอยู่หนทางเดียวเท่านั้น คือ ทุกคนจะต้องลงมือทำงาน ผู้ใดไม่ทำงานเราต้องถือว่าผู้นั้นไม่รักชาติ...แต่ก่อนนี้ อาชีพการขยับยานพาหนะเมืองเราเต็มไปด้วยคนต่างด้าว ครั้นบัดนี้ รัฐบาลทราบว่าเป็นของชาวไทยส่วนมากต้องการจะได้อาชีพชนิดนี้ไว้เป็นของพวกเรา รัฐบาลก็เสนอสภาผู้แทนราษฎรขอออกกฎหมายสงวนงานอันนี้ไว้สำหรับพี่น้องชาวไทยโดยเฉพะะดังกล่าวนี้นี้เป็นตัวอย่างเรื่องเดียวของอีกหลายสิบเรื่องที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นเป็นเอกสิทธิ์สำหรับประชาชนคนไทย...รัฐบาลนำให้ใช้ของไทยให้ใช้วัตถุที่มีกำเนิดขึ้นในประเทศไทย พี่น้องทั้งหลายก็พยายามดำเนินตามความเห็นนี้คือนิยมของไทยและอุดหนุนไทยกันอย่างจริงจัง...ถึงจะไม่สวยงามเท่าของต่างประเทศก็ช่างประไร เราใช้ของไทย-ไทยทำ-ไทยใช้เรา

ก็รู้สึกภูมิใจเป็นเกียรติและทั้งเป็นการประหยัดในตัวด้วย (วันฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค. 2482)

(10) เพราะอย่างไรเสีย มรสุมแห่งความอลเวงของโลกที่กำลังปรากฏ ในยามนี้จะต้องกระทบกะเทือนมาถึงประเทศไทยอย่างไม่ต้องสงสัย เห็นว่ามี ทางแก้ได้อยู่ 2 ทางคือประชากรราษฎรช่วยกันก่อให้เกิดผลผลิตต่างๆ ภายใน ประเทศและช่วยกันใช้ของไทยเราเองตามรัฐธรรมนูญได้ประกาศเป็นแนวปฏิบัติ ไว้แล้ว (วันชาติ 24 มิ.ย. 2483)

จากตัวอย่างกลวิธีทางศัพท์ทั้ง 4 ลักษณะข้างต้นสื่อความหมายให้ เห็นถึงหลักการ ลักษณะ และความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่สำคัญ ก็คือ จอมพล ป. ปิบูลสงคราม ได้เน้นย้ำการสร้างชาติควบคู่ไปกับการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยเพื่อต้องการให้ประชาชนช่วยกันสร้างชาติให้มีความมั่นคง มีความเจริญ ก้าวหน้า มีอารยธรรม และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ

2. กลวิธีทางวาทปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม

กลวิธีทางวาทปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรมเป็นกลวิธีทางภาษาที่แสดงให้เห็น ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างภาษาในต้วบทหนึ่งกับต้วบทอื่นๆ เป็นการวิเคราะห์ ที่ต้องอาศัยการตีความจากบริบทสังคมรวมกับการวิเคราะห์ภาษา กลวิธีทางวาทปฏิบัติศาสตร์ และวาทกรรมลักษณะต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา บริบทสังคม และความคิดความเชื่อของจอมพล ป. ปิบูลสงคราม เช่น มูลบท เรื่องเล่า การปฏิเสศ การใช้สหบท และการใช้วาทกรรม

2.1 มูลบท

มูลบทเป็นการแสดงออกผ่านรูปภาพภาษาที่สื่อความหมายให้เข้าใจได้ โดยนัยว่ามีความคิดที่เกิดขึ้นก่อนหรืออยู่เบื้องหลังถ้อยคำที่กล่าว หรือมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นก่อนหน้าเหตุการณ์นั้น รวมทั้งมีเจตนาบางอย่างแอบแฝงอยู่เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่มีอยู่ พบว่ามูลบทส่วนใหญ่ในสุนทรพจน์ของจอมพล ป. ปิบูลสงคราม เชื่อมโยงถึงวิกฤตปัญหาทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนที่จะมีการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง ตัวอย่างเช่น

(11) เราทั้งชาติจึงได้พร้อมกันรับเอาวันที่ 24 มิถุนายนเป็นวันชาติ เพราะถือเสมือนหนึ่งว่าเป็นวันที่ให้กำเนิดการฟื้นฟูชีวิตจิตใจของชาติขึ้นใหม่ ให้ดำเนินเสมออารยประเทศ...รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ทอดพระ มหากรุณาธิ์ไว้ในฐานที่ทรงเป็นประมุขของชาติ เป็นที่เคารพสักการเห็นอการ ล่วงละเมิดและเป็นที่ยอมรับของประชาชนชาวไทย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นปัจจัยให้ คนไทยทั้งชาติสมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อบนุวรรตน์ตาม

รัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จึงทรงปฏิบัติในทางอันที่เป็นพระคุณแก่ชาติ ทรงเว้นการปฏิบัติพระองค์ในทางอันเป็นพระเดช และทรงเว้นจากพระราชจริยาวัตรใดๆ อันจะเป็นทางนำมาซึ่งความล่มจมของประเทศหรือก่อให้เกิดการเกลียดชัง ในพระองค์ท่านขึ้นได้ (งานเฉลิมฉลองวันชาติ 24 มิ.ย.2483)

ตัวอย่างที่ (11) การใช้ถ้อยคำแสดงให้เห็นการกระทำ ความเปลี่ยนแปลง หรือความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งที่เคยมีอยู่ก่อนกับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น “ฟื้นฟู” “ขึ้นใหม่” “เสมอ” ถ้อยคำเหล่านั้นสื่อความหมายให้เห็นว่าสภาพสังคมไทย ในช่วงก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นตกอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่จนต้องฟื้นฟู ขึ้นมาใหม่เพื่อให้สามารถบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้า ไม่อ่อนด้อยไปกว่านานา ประเทศ และที่สำคัญก็คือพระมหากษัตริย์ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ในสังคม การใช้ถ้อยคำว่า “เว้น” “นำมาซึ่งความล่มจมของประเทศ” และ “ก่อให้เกิดการเกลียดชัง” นั้นสื่อความหมายให้เห็นถึงสิ่งที่พระมหากษัตริย์ได้เคยกระทำหรือทำให้เกิด ปัญหาขึ้นนั้นต้องเว้น คือต้องงดหรือไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการบริหารประเทศอีกซึ่งจะทำให้ประเทศชาติเสียหายหรือทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อพระมหากษัตริย์ แสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยในทัศนะของคณะราษฎรจึงมีสถานะเป็น ประมุขของประเทศ พระมหากษัตริย์ไม่มีอำนาจทางการเมือง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง หรืออาจจะกล่าวได้ว่าอยู่เหนือการเมืองอย่างแท้จริง

2.2 เรื่องเล่า

เรื่องเล่าเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกและประสบการณ์ ที่ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังเข้าใจด้วยวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยการเล่าย้อนถึง เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น พบว่าจอมพล.ป พิบูลสงคราม มักจะเล่าถึงเรื่องการพระราชทาน รัฐธรรมนูญและความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตัวอย่างเช่น

(12) วันเดียวกันนี้เมื่อ 7 ปีมาแล้วคือ วันที่ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2475 ในท่ามกลางพระบรมวงศานุวงศ์ คณะทูตานุทูต ข้าราชการทั้งทหาร พลเรือนและประชาชนชายหญิงซึ่งเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมนั้น เจ้าพนักงานฝ่ายอาลักษณ์ได้อ่านคำประกาศพระราชทานรัฐธรรมนูญแต่ อาณาประชาชนชาวไทย ได้ยินเสียงกระจายออกไปทั่วประเทศไทย ณ บัดนั้น องค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเครื่องต้นประทับบนพระราชอาสน์ภายใต้มหาเศวต ฉัตรนพปดล ก็ได้ทรงยกพานทองรองรับรัฐธรรมนูญฉบับถาวรซึ่งประดิษฐาน อยู่ ขึ้นสาธุการเหนือพระเศียร แล้วทรงมอบให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ใน ขณะเดียวกันกับปืนใหญ่ของกองทัพไทยได้ยิงซึ่งทั้งนี้ย่อมเป็นอาณัติแห่งการ ที่ได้ทรงหลังความสุขสมบูรณ์พระราชทานแด่พี่น้องชาวไทยในท่ามกลางความ

ปลาบปลื้ม ความปีติยินดีอย่างยิ่งล้นของมวลชนซึ่งต่างพากันโห่ร้องสรรเสริญ
 สาธุการรับพระมหากรุณาธิคุณด้วยความร่าเริงบรรเทิงใจ เราทั้งหลายย่อมจะ
 ยิงจำภาพอันซาบซึ้งใจนี้ผู้มีรู้หาย เรายังคงระลึกนึกถึงวันมิ่งขวัญของเรานั้น
 ตลอดมา เพราะฉะนั้นเราจึงรับเอาวันนั้นเป็นอภิสิทธิ์สมัยมาจัดงานฉลอง
 ทุกๆปี (วันฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค. 2482)

(13) ข้าพเจ้าได้กล่าวให้ท่านฟังแล้วถึงมูลเหตุที่เราได้เลือกเอาวันที่
 24 มิถุนายนเป็นอภิสิทธิ์สมัยที่จะทำงานเฉลิมฉลองและรื่นเริงเป็นงานประจำ
 ปีตลอดไป เพราะวันที่ 24 มิถุนายนเป็นเริ่มก่อสร้างสร้างการปกครองใหม่ใน
 ระบอบประชาธิปไตยโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักบรรทัดฐาน และยิ่งกว่านั้นวัน
 นี้เป็นวันที่พี่น้องทั้งหลายรวมทั้งข้าพเจ้าผู้พูดนี้ด้วยได้รับสิทธิเสรีภาพ สมภาพ
 ในส่วนตัว และมีสิทธิมีเสียงในการปกครองบ้านเมืองของไทยเราร่วมกับรัฐบาล
 และอย่างฉันทัญญัติพี่น้องกันด้วย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายนคือวันชาติเป็นวันเริ่ม
 นำมาซึ่งความพอใจและความสุขสำราญมาสู่เราทั้งหลายด้วยประการฉะนี้
 (งานเฉลิมฉลองวันชาติ 24 มิ.ย. 2483)

จากตัวอย่างที่ (12) ข้อความที่บอกว่า “วันเดียวกันนี้เมื่อ 7 ปีมาแล้ว
 คือ วันที่ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2475” และตัวอย่างที่ (13) “ข้าพเจ้าได้กล่าวให้ท่าน
 ฟังแล้ว” เป็นการเล่าย้อนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วและได้นำมาเล่าซ้ำอีกครั้งในโอกาส
 วันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญและวันชาติจึงเท่ากับว่าเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญ
 ของเหตุการณ์เหล่านั้นที่เชื่อมโยงถึงความคิดความเชื่อเกี่ยวกับประชาธิปไตย ส่วน
 บรรยากาศที่เป็นพิธีการ ความยิ่งใหญ่อลังการในการพระราชทานรัฐธรรมนูญ และการ
 จัดงานเฉลิมฉลองวันชาตินั้นจึงเท่ากับว่าเป็นช่วงระยะเวลาแห่งความสุขที่เกิดขึ้นใน
 สังคมไทยภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว

2.3 การปฏิเสศ

การปฏิเสศเป็นการใช้คำเพื่อแสดงความขัดแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับ
 มวลบทหรือสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนหน้านั้น การปฏิเสศช่วยเน้นย้ำได้ถึงความเปลี่ยนแปลง
 และความแตกต่างที่เกิดขึ้นได้ชัดเจน มีน้ำหนัก และน่าเชื่อถือมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

(14) ระบอบการปกครองปรกติปัจจุบันนี้ ราษฎรมีเสียงที่จะพูดขอร้องให้
 ปรับปรุงกิจการใดๆ ของราชการของเขาได้ทุกอย่าง เราไม่ได้ห้าม ไม่มีอำนาจ
ใดๆ มาห้ามให้คร้ามกลัวเหมือนแต่ก่อน... ซึ่งทั้งนี้ย่อมจะก่อให้เกิดความรักใคร่
 และความสามัคคีซึ่งกันและกันในหมู่คนไทยทั้งมวล ทั้งเกิดผลคือ ความสุข
 สมบูรณ์ในการครองชีพต่อไปด้วย ในที่สุดเราก็จะไม่ได้นับว่า “แกเป็นป่าว-ฉัน
 เป็นนาย” ดังนี้อีกต่อไป (วันฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค.2482)

ตัวอย่างที่ (14) การใช้ถ้อยคำปฏิเสธว่า “ไม่ได้ห้าม” “ไม่มีอำนาจใดๆ” และ “ไม่ได้ยิน” เป็นปฏิเสธที่ขัดแย้งกับมูลบทเดิมที่แสดงให้เห็นสภาพสังคมในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ว่ามีการห้ามวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล มีอำนาจบางอย่างที่ทำให้ประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นสังคมที่มีการแบ่งชนชั้นกันอย่างชัดเจนระหว่างคนที่เป็นเจ้านายและเป็นปาว การที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ใช้การปฏิเสธจึงเป็นการเน้นย้ำให้รู้ว่าในสมัยจอมพล ป. ซึ่งปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแล้วนั้น ราษฎรมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารบ้านเมืองได้ ทุกคนมีความเท่าเทียมกันทางสังคม การปฏิเสธจึงแสดงให้เห็นมุมมองความคิดที่แตกต่างกันและเป็นการโต้ตอบกันระหว่างความคิดของกลุ่มคณะราษฎรกับความคิดเดิมที่มีอยู่ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยเฉพาะการโต้ตอบกับกลุ่มชนชั้นเจ้านายอย่างพระมหากษัตริย์

2.4 การใช้สหบท

การใช้สหบทเป็นการใช้ถ้อยคำที่ใช้เป็นผลผลิตของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความคิดเห็นทางสังคมบางอย่างแฝงอยู่ ถ้อยคำที่เราใช้จึงไม่ใช่เป็นถ้อยคำของเราคนเดียว แต่เป็นถ้อยคำที่มีความคิดความเห็นของผู้อื่นแฝงอยู่ มีการโต้ตอบอยู่ในความนึกคิดของคนเราที่ตระหนักรู้และแสดงออกในรูปแบบต่างๆ ดังที่ Bakhtin (1986 : 89 อ้างถึงใน Fairclough, 2004 : 102) กล่าวไว้ว่า “All utterances are populated, and indeed constituted, by snatches of others utterances, more or less explicit or complete : our speech...is filled with others word, varying degrees of otherness and varying degree of “our-own-ness”, vary degrees of awareness and detachment. ตัวอย่างเช่น

(15) ข้าพเจ้าได้ทราบ, ได้พบ, และได้เห็นตลอดมาว่า มีความตั้งใจที่จะนำเพ็ญให้เป็นรัฐบาลที่ประกอบด้วยราษฎร ทำงานเพื่อราษฎร และเจตนาอันแรงกล้าที่จะให้บังเกิดผลดีแก่ราษฎรอยู่เนื่องนิตย์ ข้าพเจ้ายืนยันได้ว่าเจตจำนงอันนี้เป็นอุดมคติ เป็นดวงใจ เป็นดวงวิญญาณของรัฐบาลคณะนี้ (วันเถลิงศก 31 มี.ค. 2481)

ตัวอย่างที่ (15) การให้สหบทดังกล่าวเป็นการดัดแปลงมาจากคำพูดของประธานาธิบดีลินคอล์น แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวไว้หลังจากสหรัฐอเมริกาแยกตัวออกจากประเทศอังกฤษและเกิดสงครามกลางเมือง (Civil War) เป็นเหตุให้มีประชาชนตายเป็นจำนวนมากและในการประกอบพิธีไว้อาลัยให้กับผู้เสียชีวิต ณ เมืองเกตทิสเบิร์กในมลรัฐเพนซิลวาเนีย ในวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ.1869 สุนทรพจน์ตอนหนึ่งที่ประธานาธิบดีลินคอล์นได้กล่าวไว้ว่า รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อ

ประชาชนนั้น การให้สหบทของประเทศต้นแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย แสดงให้เห็นถึงความรู้ความคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้ง แสดงออกถึงน้ำเสียงมุ่งมั่นที่จะบริหารประเทศตามแนวทางดังกล่าว

(16) ในส่วนทางรัฐบาลนั้นเล่าก็มีกรณีหลายประการที่เป็นเหตุผล สนับสนุนให้เกิดระบอบใหม่ของการปกครองนี้ขึ้นอยู่ในตัว ข้าพเจ้าขออ้างคำ กราบบังคมทูลและคำชี้แจงของเสนาบดีกระทรวงกลาโหมสมัยนั้นคือ นายพล เรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร ซึ่งกล่าวในการ ประชุมข้าราชการกลาโหม เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2475 ประมวลลง เป็นใจความสำคัญว่า ประเทศเราผิดเคืองคับขันในทางเศรษฐกิจ ไม่มีวีแวว และช่องทางใดจะแก้ไขโดยเร็วเลย นอกจากจะต้องปลดข้าราชการเพื่อให้บา ภาระรายจ่ายและให้ช่วยกันกัดฟันทนต่อไปและทั้งหาใช้จะตัดคนเท่านั้นไม่ ข้า ยังจะต้องตัดงานลงไปด้วย เสนาบดีพระองค์นั้นทรงกล่าวชี้แจงแนวทางปฏิบัติ สำหรับราชการต่อไปคือยอมให้ถอยหลัง เพราะแม้แต่จะเพียงให้คงที่อยู่ก็ทรง เห็นว่าไม่สามารถจะทำได้ (วันฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค. 2482)

ตัวอย่างที่ (16) เป็นการให้สหบทที่มีการอ้างถึงคำพูดของบุคคล สำคัญด้วยการสรุปสาระสำคัญว่า พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสิงหวิกรม-เกรียงไกร ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในสมัยนั้นมีความคิดเห็นต่อปัญหาเศรษฐกิจของ บ้านเมือง การอ้างถึงคำพูดดังกล่าวนั้นเป็นการช่วยยืนยัน สร้างความน่าเชื่อถือ ช่วย สนับสนุนให้การเปลี่ยนแปลงการปกครองของกลุ่มคณะราษฎรได้อีกทางหนึ่งว่าเป็นสิ่ง ที่เหมาะสม สมควรแก่กาลเวลา และสามารถจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าการ ปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ไม่สามารถจะแก้ปัญหาคือ

2.5 การใช้ฉันทกรรม

การใช้ฉันทกรรม เป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงออกถึงเจตนาที่ผู้พูด ต้องการสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจและนำไปสู่การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้พูดต้องการ โดยเฉพาะการใช้ฉันทกรรมยืนยันและฉันทกรรมขอร้อง พบว่าจอมพล ป. ปิบูลสงคราม ใช้ฉันทกรรมยืนยัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงข้อดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วยการยกเหตุผลต่างๆ มาสนับสนุนให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปในทาง ที่ดีขึ้น ส่วนฉันทกรรมขอร้อง มักจะเป็นการขอร้องหรือขอความร่วมมือจากประชาชน โดยเฉพาะเมื่อต้องการให้ทุกคนช่วยกันสร้างชาติให้เจริญก้าวหน้า มีวัฒนธรรม และ อารยธรรมเช่นเดียวกันกับนานาประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ตัวอย่าง เช่น

(17) เท่าที่ข้าพเจ้ากล่าวมาทั้งหมดนี้ก็เพื่อประสงค์จะชี้ให้เห็นทั่วกันว่า การเปลี่ยนระบอบการปกครองก็ดี การที่รัฐบาลจะบำรุงอาชีพของราษฎรก็ดี การแก้เศรษฐกิจของชาติก็ดีเหล่านี้เป็นงานใหญ่ เป็นงานที่ต้องใช้เวลาและความร่วมมือของประชาชนเป็นสำคัญยิ่งด้วย เพราะเช่นนั้นหากท่านเห็นว่ รัฐบาลทำอะไรช้าไปบ้างก็ขอได้โปรดให้อภัยและโปรดระลึกถึงความจำเป็นดังกล่าวไว้ด้วย (วันเถลิงศก 31 มี.ค.2481)

(18) ข้าพเจ้าจำต้องกล่าวซ้ำอีกว่าเกือบทุกคนต้องการให้เปลี่ยนการปกครองมาเป็นระบอบเช่นปรีตยุบันนี้ ข้าพเจ้าจะขอหาเหตุผลต่างๆ มากกล่าวเป็นทางสนับสนุนความเห็นนี้ตามสมควรแก่กาลและโอกาสเพื่อให้พี่น้องชาวไทยได้ซาบซึ้งในรากฐานสำคัญและทำความเข้าใจกันดีขึ้น...อาศัยความอันมีเจตนาอันบริสุทธิ์ของรัฐบาลในระบอบนี้ ข้าพเจ้าจึงใคร่ชักชวนพี่น้องทั้งหลายอย่างจริงจังว่า ขอให้ช่วยกันคนละไม้คนละมือ คนละเล็กคนละน้อยร่วมแรงร่วมใจกันสร้างชาติไทยของเราให้เจริญก้าวหน้ากันอย่างเห็นจริงสักครั้งหนึ่ง (วันฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค.2482)

จากตัวอย่างกลวิธีทางวจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรมแสดงให้ถึง เห็นบริบททางสังคมที่มีการรับรู้ร่วมกัน โดยเฉพาะการนำเอาปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้นี้มาสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความชอบธรรม ให้กับการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎร รวมทั้งยังตอกย้ำให้เห็นถึงความ คิดความเชื่อเรื่องการสร้างชาติที่เกิดขึ้นในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้อย่างชัดเจนด้วย

3. กลวิธีทางวาทศิลป์

กลวิธีทางวาทศิลป์เป็นการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะและมีชั้นเชิงในการสื่อสารให้ ผู้รับสารหรือผู้ฟังเข้าใจได้รับทั้งเนื้อหาสาระและอรรถรสตามที่ถูกผลิตตัวบทต้องการ โดยเฉพาะการใช้สำนวน พบมีอยู่ 2 ลักษณะคือ สำนวนที่สื่อความหมายในเชิงลบต่อการ ปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และสำนวนที่สื่อความหมายในเชิงบวกต่อการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย ตัวอย่างเช่น

(19) ข้าพเจ้าเชื่อว่า พี่น้องชาวไทยในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองจะต้องร้องตะโกนออกมาดังๆ มา “พวกเราเหล่าราษฎรยากจนลงทุก วัน ขอให้เปลี่ยนการปกครองเถิด เราจะได้ลิ้มหน้าอำปากขึ้นได้บ้าง” และ สิ่งเหล่านี้เป็นความจริงซึ่งใครๆ ย่อมเห็นได้ว่าตั้งแต่เปลี่ยนการปกครองมา แล้ว ฐานะการครองชีพของราษฎรได้กะเตื้องขึ้นกว่าเดิมพอสมควรเวลาที่ได้ผ่านมา...แต่ก่อนท่านอยากจะทำพระราชกรณียกิจโดยดียวท่านพูดไม่ได้ อย่างเปิดเผย เพราะมีระเบียบการบางอย่างเตือนให้ท่านสงวนคำพูดไว้ ถึง

กับเราเคยฝันเป็นภาพิตเดือนกันมาว่า “อย่าพูดไป จะถูกมะพร้าวหัวยัดปาก”
(วันฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธ.ค. 2482)

ตัวอย่างที่ (19) สำนวน “ลืมน้ำอ้าปาก” สื่อความหมายว่า การมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ “จะถูกมะพร้าวหัวยัดปาก” สื่อความหมายเป็นการเตือนไม่ให้พูดในสิ่งที่ไม่ควรพูด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก และยังไม่มีความเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการบริหารงานของราชการได้ซึ่งเป็นสำนวนที่สื่อความหมายในเชิงลบที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีต่อการปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

(20) การปกครองในระบบนี้เป็นปกครองที่อาศัยคนมากช่วยกันทำงานให้ลุล่วงไปโดยเร็วพลันทันเวลาชนิดที่เรียกว่า “หน้าวิ้ง” (พิธีเปิดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย 24 มิ.ย. 2483)

ตัวอย่างที่ (20) สำนวน “หน้าวิ้ง” สื่อความหมายให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยว่าจะช่วยให้ประเทศพัฒนาอย่างเห็นผลชัดเจน เป็นสำนวนที่สื่อความหมายในเชิงบวกที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และในขณะเดียวกันก็ทำให้เข้าใจได้ว่าการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้นมีลักษณะที่ตรงกันข้ามหรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นระบอบที่ทำให้บ้านเมืองพัฒนาไปได้ช้ากว่าระบอบประชาธิปไตย

กลวิธีทางวาทศิลป์ กล่าวได้ว่าช่วยเสริมให้ประชาชนเข้าใจ เห็นภาพ สัมผัสได้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติที่จอมพล ป. มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้วยการเน้นย้ำให้เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งประชาชนมีเสรีภาพในการพูด และทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า

อภิปรายผล

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น คำว่า “รัฐธรรมนูญ” มีปรากฏอยู่ในสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีไทยในลักษณะต่างๆ กัน เช่น การใช้เป็นชื่อเรียกว่า “ระบอบรัฐธรรมนูญ” ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการสื่อความหมายถึงการปกครองระบอบใหม่ที่เกิดขึ้นแตกต่างไปจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสำคัญสูงสุด และอาจจะกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญกลายเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่นายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะกลุ่มคณะราษฎรนำมาใช้สื่อสารให้ประชาชนรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับรูปแบบการปกครองมากกว่าที่จะอธิบายให้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือการบังคับใช้รัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นกฎหมายสำคัญสูงสุดอย่าง

แท้จริง ดังที่ เฉลิมเกียรติ ผิวนวน (2533 : 25) กล่าวว่า “คณะราษฎรใช้รัฐธรรมนูญเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองอันสำคัญของระบอบใหม่ ผู้ปกครองกลุ่มใหม่กล่าวถึงรัฐธรรมนูญมากกว่าประชาธิปไตยและได้พยายามจูงใจให้ประชาชนทั่วไปยอมรับและเห็นว่ารัฐธรรมนูญเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นกฎหมายสูงสุดทางการปกครอง ทั้งยังเป็นสิ่งแสดงความทันสมัยอย่างอารยะประเทศ”

ในอีกด้านหนึ่งนั้นการเรียกชื่อว่า “ระบอบรัฐธรรมนูญ” ส่วนใหญ่พบในสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีที่มีภูมิลำเนาจากสถาบันทหาร เช่น พระยาพหลพลพยุหเสนา จอมพล ป. พิบูลสงคราม และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์นั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นระบบความคิดความเชื่อส่วนหนึ่งของผู้ที่เป็นทหารได้รับการปลูกฝังมา โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนทหารในกองทัพของผู้ปกครองกลุ่มใหม่อย่างคณะราษฎรได้เปลี่ยนมาเป็นให้ความสำคัญว่า ทหารต้องจงรักภักดี ปกป้องประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์มีความสำคัญในฐานะเป็นประมุขของชาติ ส่วนรัฐธรรมนูญเป็นหลักของการปกครองประเทศและผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลวงรักษาสิ่งเหล่านี้ไว้ได้เป็นอย่างดีคือทหาร กล่าวได้ว่า ความคิดสำคัญเรื่องการเมืองของทหารในเวลานั้นจึงอยู่ที่รัฐธรรมนูญ ดังนั้น เมื่อพูดถึงระบอบการปกครองประเทศ ทหารจะใช้คำว่า การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญแทนที่จะใช้คำว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย (กนกวลี ชูชัยยะ, 2528 : 76)

ตัวบทสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผลผลิตทางสังคมที่เกิดขึ้นในภาคปฏิบัติการที่เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์และอิทธิพลของบริบททางสังคม ความคิดความเชื่อ และการโต้ตอบของผู้น่าอย่างจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มคณะราษฎรที่มีความคิดความเชื่อในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นคณะบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างและขัดแย้งกับการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งเป็นระบอบการปกครองเดิมในสังคมไทยและมีสถาบันพระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ การเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 นอกจากจะเป็นการช่วงชิงอำนาจระหว่างกลุ่มคณะราษฎรกับสถาบันพระมหากษัตริย์แล้วนั้น การสร้างความหมายให้กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นการปกครองระบอบใหม่ที่ประชาชนคนไทยในสมัยนั้นยังไม่เข้าใจและยังไม่คุ้นเคยจึงเป็นความท้าทายของคณะราษฎรที่ต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เป็นที่เข้าใจและได้รับการยอมรับจากประชาชนให้แพร่หลายมากขึ้น วิทยูกระจ่ายเสียงจึงเป็นสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญ ดังที่สุวิมล พลจันทร์ (2541 : 1) กล่าวว่า “การจัดตั้งกองการโฆษณา ในวันที่ 3 พฤษภาคม 2476 นับเป็นครั้งแรกที่สังคมไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญและประสิทธิภาพของสื่อ จึงได้จัดตั้ง

หน่วยงานเกี่ยวกับการโฆษณาอย่างเป็นทางการและเป็นระบบและสื่อที่ได้รับความสนใจมากในยุคนั้นก็คือวิทยุกระจายเสียงซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นสื่อประเภทแรกที่รัฐเป็นผู้จัดตั้ง” นอกจากวิทยุกระจายเสียงจะเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลคณะราษฎรกับประชาชนแล้วนั้น วิทยุกระจายเสียงของกรมโฆษณาการยังเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่อุดมการณ์ของจอมพล.ป พิบูลสงคราม ดังจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญกับวันชาติและการตอกย้ำเรื่องสร้างชาติด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดความเชื่อเกี่ยวกับอุดมการณ์ชาตินิยมของจอมพล ป.ที่เข้าไปควบคุมพฤติกรรม ความคิด และวิถีชีวิตของประชาชน ที่สำคัญคือ “รัฐนิยมฉบับต่างๆ รวมถึงการมีรายการสนทนาระหว่างนายมั่น ชูชาติ กับนายคง รักไทย รายการนี้เป็นกระบอกเสียงสำคัญที่สุดของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และการออกกรัฐนิยมแต่ละฉบับสะท้อนให้เห็นความพยายามในการสร้างลัทธิชาตินิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ๆ ขึ้นอย่างชัดเจนด้วย” (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2548 : 583) หรือที่ แกมสุข นุ่มนนท์ (2519 : 132) กล่าวว่า “การกล่าวสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นั้นถือว่าเป็นบทบาทสำคัญในการปลุกความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยและรัฐนิยมเป็นเสมือนประกาศิตของรัฐบาลที่ประชาชนจะต้องพร้อมใจกันยึดถือปฏิบัติ” และ “ลักษณะการปกครองบ้านเมืองในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นการแสดงออกถึงระบอบอำนาจนิยมโดยทหาร” (เฉลิมเกียรติ ผิวนวล, 2533 : 29)

วาทกรรมประชาธิปไตยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงเท่ากับว่าเป็นการผลิตสร้างความหมายใหม่กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพื่อเป็นเครื่องยืนยันถึงการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองใหม่ที่เกิดขึ้นแทนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รวมทั้งมีการปลุกกระแสความคิดเรื่องการสร้างชาติและส่งเสริมอุดมการณ์ชาตินิยมด้วยการใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่สำคัญในการผลิตซ้ำและเผยแพร่อุดมการณ์ของผู้นำให้เป็นที่ยอมรับและกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่จะช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชาติบ้านเมือง แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปก็คือ ประชาชนยังไม่ใช่เจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง ในขณะที่ผู้ที่มีอำนาจในการปกครองประเทศก็ยังคงต้องการให้ประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ใต้การปกครองต้องปฏิบัติตามเชื่อฟังและยอมรับอำนาจของตนเองด้วยการสร้างวาทกรรมในรูปแบบต่างๆ การเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เกิดขึ้นเป็นแต่เพียงการปรับเปลี่ยนตัวบุคคลที่มีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองจากพระมหากษัตริย์ที่อำนาจและบุญญาบารมีมาเป็นกลุ่มชนชั้นนำที่มีการศึกษา มีความรู้ มีความสามารถ และมีกำลังทหารอยู่ในมือ

นอกเหนือไปจากนั้น คำขวัญต่างๆ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เช่น “เชื่อผู้นำ ทำให้ชาติพ้นภัย” และ “เชื่อพิบูลสงคราม ชาติไม่แตกแยก” คำขวัญเหล่านี้สะท้อน

ให้เห็นอำนาจของผู้หน้าได้อย่างชัดเจนว่า ได้เข้าไปมีอิทธิพลอยู่เหนือการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่อาศัยความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นนั้นนำเสนออุดมการณ์ชาตินิยมให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมผ่านการกล่าวสุนทรพจน์ การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ และการใช้สื่ออย่างวิทยุกระจายเสียงเป็นช่องทางในการผลิตซ้ำ ตอกย้ำ และเผยแพร่ความคิดความเชื่อของนายกรัฐมนตรีที่ชื่อ “จอมพลแปลก พิบูลสงคราม” ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดมาจนปัจจุบันในฐานะนายกรัฐมนตรี คนที่ 3 ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

๒๕๕๒-๒๕๕๓ ๒๕๕๓ ๒๕๕๓-๒๕๕๔

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกวลี ชูชัยยะ. (2528). **พัฒนาการทางความคิดของกลุ่มทหารอาชีพ พ.ศ.2475-2524**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมโฆษณาการ. (2483). **สารสัน คำปราศรัย และสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรี กับประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องในโอกาสกษัตริย์สยามงานฉลองวันชาติ ๒๔๘๓**. พระนคร : โรงพิมพ์กรมรถไฟ.
- _____. (2483). **ประมวลคำปราศรัยและสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรี**. พระนคร : โรงพิมพ์พานิชสุภาพ.
- _____. (2485). **ประมวลคำปราศรัยและสุนทรพจน์ของ ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงครามนายกรัฐมนตรีผู้นำของชาติ เล่ม ๒**. พระนคร : โรงพิมพ์พานิชสุภาพ.
- กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์. (2543). ความเป็น “พวกเรา” และ “พวกเขา” ในสังคมไทย. **มหาวิทยาลัยศิลปากร 19-20 (3) : 11-48**.
- กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ และจันทิมา เอี่ยมานนท์, บรรณาธิการ. (2549). **มองสังคมผ่านวาทกรรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองบรรณาธิการฝ่ายการเมือง สำนักพิมพ์ บุกส์ ทู ยู. (2556). **ลึก ล้วง ลับ 28 นายกรัฐมนตรีไทย สงคราม หรือ การเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: บุกส์ ทู ยู. คำปราศรัยของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ในโอกาสกษัตริย์สยามเถลิงศก ๓๑ มีนาคม ๒๔๘๑. 9 (นายกรัฐมนตรีพิมพ์แจกเพื่อให้ข้าราชการรู้แนวและความมุ่งหมายในนโยบายของรัฐบาล)
- คำปราศรัยของนายกรัฐมนตรีกล่าวแก่มวลชนชาวไทยโดยทางวิทยุกระจายเสียง วันที่ 20 ตุลาคม 2483**. (2483). พระนคร: โรงพิมพ์แผนที่ทหาร.
- คำปราศรัยของท่านนายกรัฐมนตรีกล่าวทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2483**. (2483). พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์. (แจกในงานพระกรุณาพระราชทาน สโมสรคณะราษฎร ณ วัดโปรดเกศ จ.สมุทรปราการ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2483).
- จันทิมา เอี่ยมานนท์. (2549). **การศึกษาวาทกรรมเกี่ยวกับผู้ติดเชื่อเอตสีในสังคมไทยตามแนวปฏิพนธ์-วิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เฉลิมเกียรติ ผิวฉวนล. (2533). **ประชาธิปไตยแบบไทยแนวคิดทางการเมืองของทหารไทย (2519-2529)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แถมสุข นุ่มนนท์. (2519). เมืองไทยยุคเชื้อผู้นำ. *ธรรมศาสตร์* 6 (1) : 121-149.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2548). การเมืองการปกครองไทย พ.ศ. 2475-2490. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาประวัติศาสตร์สังคมและการเมืองไทย หน่วยที่ 8-15**, 570-620. พิมพ์ครั้งที่ 26. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2546). **วาทกรรมการเมืองว่าด้วยประชาธิปไตยของไทย. ใน วาทกรรม ความรู้ อำนาจการเมืองในการปฏิวัติสยาม 2475**, 79- 120. กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน.
- บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. (2541). **การเมืองวัฒนธรรมเรื่องการสร้างความหมายของประชาธิปไตย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาลินี คัมสุภา. (2541). **นัยทางการเมืองของอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รุ่งมณี เมฆโสภณ. (2554). **อำนาจ ลોકการบการเมืองไทย อุดมการณ์ เพื่อชาติ และญาติมิตร**. กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2551). **อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรข่าวสวย.
- สุจิต บุญบงการ. (2519). **อำนาจทางการเมืองของผู้นำทหารไทย ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์**. ใน **รักเมืองไทย เล่ม ๑**, 83-124. สมบัติ จันทรวงศ์ และรังสรรค์ ธนะพรพันธ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพิช จำกัด.
- สุราชัย ยิ้มประเสริฐ. (2551). **สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย**. กรุงเทพฯ : พี.เพรส.
- สุวิมล พลจันทร์. (2531). **กรมโฆษณาการกับการโฆษณาอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐ (พ.ศ.2476-2487)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรุฒิ ปัดไธสง. (2536). **อำนาจและทรัพยากรทางการเมือง : ศึกษากรณีจอมพล ป.พิบูลสงคราม**. (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร).

ภาษาอังกฤษ

- Bakhtin, M. (1981). **The Dialogical Imagination**, Edited by M. Holquist, trans. C. Emerson and M. Holquist. Austin : University of Texas Press. Quoted in Fairclough. (2004). **Discourse and Social Change**. 10th ed. Cambridge : Policy Press.
- Fairclough, Norman. (2004). **Discourse and Social Change**. 10th ed. Cambridge: Policy Press.
- Van Dijk, Tuen A., ed. (1997). **Discourse as Social Interaction**. London: SAGE Publications Ltd.
- _____. (2001). Critical Discourse Analysis. in **The Handbook of Discourse Analysis**, 352-371. Edited by Schiffrin and others. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- _____. (2006). Ideology and discourse analysis. **Journal of Political Ideologies** 11 (2) 115-140.
- _____. (2008). **Discourse and Power**. New York: Palgrave Macmillan.